

Mengteelten van peulvruchten en granen: waarom?

Boki Luske, Louis Bolk Instituut

Waarom mengteelten?

- Mengteelten van granen met vlinderbloemigen zorgen voor een efficiënte eiwitproductie
  - Graan gebruikt vrije stikstof in bodem
  - Peulvrucht gaat harder werken om zichzelf van stikstof te voorzien
- Peulvruchten (o.a. veldboon en lupine) zijn veelbelovende gewassen
  - Eiwittransitie: steeds meer nieuwe toepassingen humane consumptie
  - Eigen krachtvoerproductie veehouderij, minder feedmiles, energie en eiwit
  - Uitbundige bloei: ondersteuning van bloembezoekende insecten, natuurinclusieve landbouw

Inleiding: diversiteit op het veld

Natuurgebieden, steden

Bermen, landschapselementen

Natuurmaatregelen

Vruchtwisseling

Bouwplan

Strokenteelt

Mengteelt

Onderzaai

Populatie

Ras

Inleiding: diversiteit op het veld

Onderzaai klaver in graan

Mengteelt tarwe-veldboon

Strokenteelt gras-klaver -sluitkool

Mengteelt van peulvruchten en granen

Hoe ziet dat er uit?

- Beide gewassen worden gelijktijdig gezaaid en geoogst
  - Zaaidiepte suboptimaal of in twee werkgangen
- In Nederland kennen we:
  - Zomergerst-erwten
  - Zomertarwe-veldboon
  - Zomertriticale-veldboon
  - Wintertarwe-winterveldboon
  - Triticale-winterveldboon
  - Zomertarwe-lupine
  - Haver-lupine
  - Mais-veldboon
- Toepassingen voor humane consumptie en veevoer

Waarom nauwelijks mengteelten in NL?

- Blairhouse agreement 1992: Europa mag graanmarkt beschermen op voorwaarde dat eiwitgewassen zonder restricties Europa in mogen
  - Aantrekkelijk om soja in te voeren i.p.v. zelf eiwitgewassen te telen
- Groei veehouderij en dus meer dan genoeg mest in NL
- Specialisatie van steeds grotere wordende bedrijven
  - Akkerbouw óf veehouderij
  - Ketens langer

Recente ontwikkelingen

- Door de stikstofcrisis lijkt een kentering in beeld
- Vraag naar GMO-vrije eiwitgewassen
- Natuurinclusieve landbouw, kringlooplandbouw

Interne analyse	<p style="text-align: center;">Sterktes</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mengteelt heeft veel voordelen: zie >3000 wetenschappelijke artikelen - Hoge stikstofbenutting, lage bemesting - Fosfaatmobilisatie - Bloembezoekende insecten - Onkruidonderdrukking - Nalevering stikstof volggewas 	<p style="text-align: center;">Zwaktes</p> <ul style="list-style-type: none"> - Weinig praktijkkennis - Risico op niet-synchrone afrijping graan-peulvrucht - Verhouding graan:peulvrucht (nog) niet helemaal te voorspellen - Mechanische onkruidbeheersing nodig - Extra kosten boer scheiden producten
Externe analyse	<p style="text-align: center;">Kansen</p> <ul style="list-style-type: none"> -Teeltsysteem die past bij eiwittransitie -Product- en marktontwikkeling veldboon -Goed in te passen in biologische bedrijfsvoering -Regionale teelt krachtvoer (eiwit en energie) -Koppelbedrijven of zelf vervoederen -Graan krijgt hoger eiwitpercentage, betere bakkwaliteit 	<p style="text-align: center;">Bedreigingen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mechanisering, veredeling en advisering gericht op monoteelten - Afzet: keten is ingericht op uniformiteit en grote volumes - Concurrentie van goedkope eiwitproducten uit buitenland (soja)

Wanneer een mengteelt?

Overwegingen

- Voordeel niet alleen economisch
- Land beschikbaar
- Ook andere gewassen zoals graan of maïs in bouwplan
- Mechanisatie voor zaaien, onkruidbeheersing (eggen) en oogsten is aanwezig

Voeding

- Afzet graan en peulvrucht: apart of samen
- Vleesvervangers: grondstoffen of puur

Vervoeding

- Gehele Plant Silage
- Strooigraan
- Hele korrel/pletten/malen: beïnvloedt vertering, darmassage en voeropname
- Toasten veldboon: verbetert onbestendig eiwitbalans

Welke peulvrucht en welke ras?

Erwten

- Goed voor alle soorten vee
- Alleen op betere gronden
- Lastige teelt i.v.m. legering, vernatting, vogelschade
- In combinatie met gerst, geeft stevigheid
- Vochtig oogsten voor GPS
- Kies erwtenras met laag gehalte trypsineremmers voor kip en varken (o.a. Nitouche)
- Kies een kort, bladloos, stevig erwtenras

Welke peulvrucht en welke ras?

Witbloeiende
blauwe lupine

Blauwe lupine (smalbladig)

- Niet op kalkhoudende grond
- Ras met laag alkaloïdegehalte voor kip en varken
- Kaarstype (o.a. Boruta, Primadonna)
- Vertakkende typen (o.a. Boregine)

Blauwbloeiende
witte lupine

Witte lupine

- Vertakkende typen (o.a. Butan, Feodora)
- Kaarstypes (o.a. Boros)
- Kies ras met laag alkaloïdegehalte voor kip en varken
- In combinatie met laat afrijpende, korte tarwe (of haver)

Welke peulvrucht en welke ras?

Veldboon

- Niet op droogtegevoelige percelen
- Kan samen met zomertarwe, haver of zomertriticale
- Nu ook winterveldboonrassen (o.a. Hiverna, Organdy)
- Snel sluitend gewas in mengteelt
- Kies ras met laag tannine (witbloeiend) voor varken (o.a. Taifun, Imposa, Columbo, Organdy)
- Kies ras met laag vicine/convicine gehalte voor kip en menselijke consumptie (o.a. Tiffany, Divine, Victus)
  - Favisme!
- Alle rassen voor koe geschikt, geit kieskeuriger (zoetheid?)
- In combinatie met laat afrijpende tarwerassen

Wit bloeiend

Bont bloeiend

Bestuivers op peulvruchten

